TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto

TSV/4316/2025

2.5.2025

Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

U 69/2022 vp

Lausunto asiasta Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final)

Eduskunnan suuri valiokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetun lausuntoa asiassa ”Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final).

Yhteenveto

Tietosuojavaltuutettu katsoo puheenjohtaja Puolan kompromissiehdotuksen olevan merkittävä parannus aiempiin esityksiin nähden: luottamuksellisen sähköisen viestinnän pakollinen massaläpivalaisu (tunnistamismääräys) näyttäisi korvatun palveluntarjoajien vapaaehtoisilla toimenpiteillä yhteistyössä kansallisen koordinointiviranomaisen kanssa.

Tietosuojaa koskevat epäselvyydet palveluntarjoajien vapaaehtoisten viestinnän valvontatoimien EU yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen käsittelyperusteen ja -oikeuden sekä erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn osalta näyttäisivät kuitenkin yhä jäävän ehdotuksessa ratkaisematta. Näiden lisäksi ehdotetun groomingin automaattisen tunnistamisen suhde tietosuoja-asetuksen 22 artiklan automatisoitua päätöksentekoa koskevaan sääntelyyn tulee selvittää.

Lausunto

Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tehokas torjunta on tärkeä ja kannatettava tavoite. Lasten oikeutta turvalliseen väkivallattomaan lapsuuteen sekä jo valitettavasti vakavien seksuaalirikosten uhriksi joutuneiden lasten suojelemista tulee edistää verkkoympäristössä. Tämä ehdottoman kannatettava tavoite ei kuitenkaan voi syrjäyttää kaikkien verkon käyttäjien perusoikeuksia viestinnän luottamuksellisuuteen ja yksityisyyden suojaan muuten kuin sen osalta, mikä voidaan katsoa ehdottoman välttämättömäksi. Ehdotuksella pyritään suojelemaan lapsia digitaalisessa verkkoympäristössä mahdollistamalla palveluntarjoajien vapaaehtoiset toimet lapsiin kohdistetun houkuttelun (grooming) tunnistamiseksi ja estämiseksi sekä lapsiin kohdistuneesta seksuaaliväkivallasta

tuotetun materiaalin (CSAM) levittämisen pysäyttämiseksi. Lisäksi velvoitetaan palveluntarjoajia tarjoamaan tehokkaita mekanismeja verkkoalustoilla ja -viestimillä havaitun CSA-materiaalin raportointiin.

Tietosuojavaltuutettu on antanut asiasta COM(2022) 209 final useita aiempia lausuntoja. Tätä lausuntoa laadittaessa tietosuojavaltuutetulla ei ole ollut käytettävissään ehdotuksen varsinaista sisältöä, joten lausunto on laadittu yksinomaan sisäministeriön muistion EU/2022/88 15.9.2022 sisältämän tiedon pohjalta.

Puheenjohtajamaa Puolan uuden kompromissiehdotuksen keskeiset muutokset aiempaan Unkarin ehdotukseen nähden näyttävät olevan verkkopalveluihin kohdistuvan pakollisen verkkoviestien ja -alustojen suojaukset murtavan tunnistamismääräyksen poistuminen ja toisaalta aiemmin tuntemattoman CSA-materiaalin sekä groomingin tunnistamisen palauttaminen ehdotukseen.

Tietosuojavaltuutettu katsoo pakollisen tunnistamismääräyksen poistamisen hyvänä kehityksenä. Internetin verkkokeskusteluissa on esitetty väite, ettei Unkarin ehdotuksen sisältämää pakollista tunnistamismääräystä olisi varsinaisessa ehdotustekstissä täysin poistettu, mitä tietosuojavaltuutettu ei saatavillaan olevan aineiston pohjalta voi tässä lausunnossa huomioida.

Ehdotuksessa mahdollistetaan aiemmin määräaikaiseen poikkeusasetukseen perustuneet sähköisten viestintäpalveluiden palveluntarjoajien vapaaehtoisesti palveluissaan suorittamat CSA-materiaalin valvontatoimet. Näiden yksityisten toimijoiden vapaaehtoisten palvelujensa käyttäjien luottamukselliseen viestintään ja yksityisten tietoaineistojen käsittelyn EU yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen käsittelyperuste jää kompromissiehdotuksessa epäselväksi. Aiemmassa Unkarin ehdotuksessa yksityisten palveluntarjoajien harjoittamaan käyttäjiensä tietojen pakotettuun käsittelyyn päädyttiin esittämään oikeusperusteeksi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista verkkopalvelujen käyttäjien suostumusta, mikä ei kuitenkaan olisi täyttänyt suostumukselle asetettuja vaatimuksia suostumuksen vapaaehtoisuudesta.

Ehdotukseen sisältyvä groomingin automaattinen tunnistaminen verkon käyttäjien välisestä viestinnästä herättää kysymyksen ehdotuksen yhteensopivuudesta tietosuoja-asetuksen erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien käsittelysäännöksien sekä tietosuoja-asetuksen automatisoitua päätöksentekoa ja profilointia koskevien säännöksien kanssa. Molemmat edellyttävät käsittelyltä erityisiä suojatoimenpiteitä viestijöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi. Tietosuojavaltuutettu ei katso ehdotuksessa esitettyä tekstianalyysiohjelmien kyvyttömyyttä ymmärtää läpikäymänsä tekstin merkitystä merkittävänä suojatoimena suhteessa verkkoviestijöiden viestinnän loukkaukseen. Lukemaansa ymmärtämätön verkkovahti saattaa päinvastoin tulkita viestiketjuja epäilyttäväksi täysin perusteettomasti, mikä aiheen leimaavuuden vuoksi voi muodostua uudeksi merkittäväksi ongelmaksi.

Yleisesti muistion mukaan ehdotuksessa on otettu merkittäviä edistysaskelia. Ehdotus ottaa perusoikeuksien tarpeellisuus- ja suhteellisuusperiaatteenmukaiset rajoittamisedellytykset huomioon aiempia ehdotuksia

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

paremmin, ja sen esittämät toimenpiteet näyttäisivät kohdistuvan aiempia ehdotuksia selkeämmin lasten oikeuksien turvaamiseen verkkoympäristössä.

Allekirjoitus

Annina Hautala
Apulaistietosuojavaltuutettu, tietosuojavaltuutetun sijaisena

Lauri Karppinen
IT-erityisasiantuntija

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihde: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Lauri Karppinen
It-erityisasiantuntija
Tietosuojavaltuutetun toimisto
lauri.karppinen@om.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Annina Hautala
Apulaistietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
annina.hautala@om.fi